

نسبت خاص هر انسانی با خدا تعیین کننده نحوه تأدیبات اوست

جت الاسلام سیدعباس قائم مقامی ضمن اشاره به عمومیت و ضرورت تأدیبات انسان از سوی خداوند، گفت: انسان‌ها در نسبت خاصی که با خدا دارند شیوه خاص تربیتی پیدا می‌کنند و این شیوه‌ها لزوماً یکسان نیست.

جت الاسلام سیدعباس قائم مقامی ضمن اشاره به عمومیت و ضرورت تأدیبات انسان از سوی خداوند، گفت: انسان‌ها در نسبت خاصی که با خدا دارند شیوه خاص تربیتی پیدا می‌کنند و این شیوه‌ها لزوماً یکسان نیست.

به گزارش ایکننا، جلسه شرح دعای ابوحمزه ثمالی با سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین سیدعباس قائم مقامی، استاد دانشگاه و رئیس سابق مرکز اسلامی هامبورگ، شب گذشته بیست و دوم فروردین برگزار شد که در ادامه گزیده سخنان وی را می‌خوانید؛

دعای شریف ابوحمزه ثمالی از بهترین دعاهاست که هم مضامین عالی و هم جامعیت دارد، یعنی همه مراتب انسان‌ها را شامل و از مرتبه پایین آغاز می‌شود و به اوج می‌رسد، چنین دعایی کم داریم. مناجات شعبانیه از ابتدا در اوج شروع می‌شود و کسی که آن را شروع می‌کند روی زمین نیست و از اول باید یک پرش داشته باشد، ولی این دعا از روی زمین شروع می‌شود. دعای ابوحمزه دعای یک انسان معمولی با خواسته‌های معمولی است و نشان می‌دهد که او می‌تواند تا کجا ارتقا پیدا کند. لذا ابتدا و انتهای دعا نظمی منطقی دارد.

این دعای شریف این گونه آغاز می‌شود: «إِلٰهِي لَا تُؤَدِّبُنِي يَعْظُمُكَ». این فقره دو نکته اصلی دارد؛ اول اینکه مضمون و محتوای این جمله به ما می‌فهماند که تأدیبات خداوند برای انسان امری طبیعی و قطعی است. لذا امام نمی‌گوید که خدایا مرا ادب نکن، بلکه درخواست نفی شکل خاصی از تأدیبات را دارد و از بابت آن نگران است. پس تأدیبات عمومیت دارد. نکته بعدی این است که تأدیبات با عقوبت چه خصوصیتی دارد که این قدر مهم است که حضرت در ابتدای دعا به این مسئله می‌پردازد و درخواست نفی تأدیبات توأم با عقوبت را دارد. ادب یعنی حدشناسی

کار خداوند تأدیبات است. آیت الله حسن زاده آملی می‌فرمودند که «دبستان» در اصل «ادبستان» است. «ادب» یعنی حدنگهداری و حدشناسی. این جهان اندازه‌هاست و هیچ چیز بدون اندازه در آن وجود ندارد. به تعبیر قرآن کریم، «وَوَخَّلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَعَدْرَةٌ تَقْدِيرًا». پس این آفرینش و آفرینش به اندازه است. گرفتاری‌ها، خوشی‌ها، کمالات، علم و جوانی آن حد دارد و تنها موجود بی حد هستی خداوند متعال است که اصلاً حدپذیر نیست. به همین دلیل شریک پذیر نیست و شرک به ذات اقدسش راه ندارد. بنابراین همه چیز در این جهان حد و اندازه و قدر دارد. عنصر اصلی تربیت پذیری انسان آموزش حد و اندازه‌هاست. باید اندازه هر چیزی را شناخت، ادب یعنی این. تأدیبات یعنی آگاهی بخشی به اندازه‌ها.

اگر شما اندازه‌ها را نشناسی، به تجاوز مبتلا می‌شوی، تجاوز یعنی از حد گذشتن. در مقابل حدشناسی، تجاوز و ظلم است. پس انسان ناگزیر باید تربیت شود و بزرگترین مربی انسان پروردگار است. ربوبیت شأن تربیتی است. تأدیبات لطف خداوند است و با تنبیه فرق دارد. تأدیبات آموزش و تربیت و رشد است و ما را بزرگ و نیز از کودکی و نوزایی خارج می‌کند. راه‌های تأدیبات انسان

خداوند چگونه انسان را تأدیبات می‌کند؟ تأدیبات خداوند شکل‌های مختلفی دارد. انسان‌ها در نسبت خاصی که با خدا دارند شیوه خاص تربیتی پیدا می‌کنند. پس شیوه‌های تربیتی یکسان نیست. شیوه‌های عام تربیتی وجود دارد که در قرآن و روایات آمده است، ولی برخی از آنها در ارتباط خاص انسان‌ها با پروردگار موضوعیت پیدا می‌کنند.

قرآن می‌فرماید: «ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً»؛ یعنی خدایان را از روی تضرع بخوانید. پس در دعا هر کس با پروردگار خودش ارتباط برقرار می‌کند نه لزوماً با پروردگار شما. پروردگار همه الله است ولی ذیل الله حوزه‌های ربوبی مختلفی هست. در هر صورت تأدیبات یک ساحت خصوصی دارد که در ارتباط ربوبی بین انسان و پروردگار خودش معنا می‌کند. از این موضوع می‌گذریم چون عمومیت ندارد، ولی شیوه‌های عمومی تربیت همین ابتلائات و فراز و نشیب‌هایی است که در زندگی انسان رخ می‌دهد، بیماری‌های انسان و نداری‌ها و همه در چارچوب تأدیبات الهی است. خداوند می‌خواهد که در قالب تجربه‌های زیسته انسان، او را تأدیبات و با حد‌ها آشنا کند. لذا حضرت امیر(ع) می‌فرمایند که از خدا نخواهید شما را مبتلا نکند، چون ابتلا لازمه ادب است، بلکه دعا کنید به ابتلائی دچار نشوید که راه خروج از آن را بلد نباشید، یعنی ابتلائی که تبدیل به عقوبت شود.